

פרשת תזריע

(ע"פ הרב מרדכי קמינצקי)

נגע הצרעת הוא הנושא המרכזי של פרשת השבוע, וזה של השבת הבאה. הצרעת הינה מכאוב הגורם דיהוי לעור בשר האדם, לבגדים, לשיער, לזקן ואפילו לבתים. חוקי הצרעת הינם מפורטים, מסובכים ומורכבים. מספר מסכתות בתלמוד מטפלות בדרכים הנכונות להגיע לטהרה, ומספר רב מאוד של דינים, שחייבים לבצע בצורה מושלמת. להסתעפויות של הצרעת יש יותר מאשר משמעויות פיזיולוגיות, יש להם גם כן השפעה תיאולוגית גדולה.

דיהוי העור אינו משקף בהכרח אי התאמה כימית או מחסור תזונתי. הוא אות מן השמים המציין ליקוי רוחני, הקשור בעיקר לצורת דיבור לקויה. הוא מחלה הנובעת מדיבור לשון הרע. על הנגוע ללכת אל הכהן, שידריך אותו בהליך הנכון, שיאפשר לו להיפטר גם מהנגע וגם מהתנהגותו הבלתי נאותה, שגרמה להופעתו. התורה אומרת שגורלו של הפגוע תלוי לחלוטין ברצונו של הכהן. מראים לכהן את הנגע, ויש בכוחו להכריזו כטמא או כטהור. בפועל, גם אם כל הסימנים נוטים להכרזת טומאה, אם הכהן, מכל סיבה שהיא, חושב שהאדם טהור, או שהוא מסרב להכריזו כטמא, האדם נשאר טהור. הוא לא יהיה טמא, עד שהכהן יסווג אותו בפומבי ובצורה ברורה ככזה.

אולם, הפסוק נראה קצת כחוזר על עצמו: "וַיֵּרָא הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע בְּעוֹר הַבָּשָׂר, וַיֵּשֶׁר בְּנֶגַע הַפֶּה לְבֹן, וַיִּמָּאֵה הַנֶּגַע עֲמֹק מֵעוֹר בָּשָׂרוֹ, נֶגַע צָרַעַת הוּא, וַיֵּרָא הַכֹּהֵן וַיִּטְמָא אֹתוֹ" (ויקרא, י"ג, ג). מדוע חייב הכהן לראות את הנגע פעמיים? התורה הייתה צריכה לומר שעל הכהן להסתכל על הנגע, ואם הוא לבן ונראה עמוק מן עור הבשר, על הכהן להכריזו כטמא. לשם איזו מטרה הצטווה הכהן לבדוק אותו פעם שנייה?

רבי אברהם טוורסקי מספר את הסיפור של הצעיר שבא אל הרב הראשי של ווילנה, הרב חיים עוזר גרודזינסקי, בבקשה. היות ואביו של הצעיר הגיש מועמדות לתפקיד רבני בעיר אחרת, שהרב היה מוכר בה, הוא ביקש מהרב מכתב המלצה לטובת אביו.

הרב גרודזינסקי חשב, שהמועמד אינו ראוי לתפקיד, אבל במקום לסרב במפורש, הוא רק אמר שהוא מעדיף לא להתערב בענייני הרבנות של עיר אחרת, והוסיף, שהוא בטוח שמועצת העיר תיקח החלטה צודקת ונבונה.

הרב גרודזינסקי לא ציפה לתגובה שהגיעה. הצעיר התחיל להשמיע נגד הרב עלבונות והשמצות. אולם, הרב קיבל אותן בשקט. אחרי מספר דקות ששמע גידופים גסים, הרב גרודזינסקי התנצל ויצא את החדר.

תלמידים שהיו עדים למתרחש, היו מזועזעים מחוצפתו של הצעיר. הם היו מופתעים יותר על כך, שהרב לא השתיק את הצעיר בראשית דבריו.

הרב גרודזינסקי פנה אליהם. "אל לכם להסתכל על ההסתערויות הזאת בנפרד. עליכם להסתכל על התמונה הרחבה יותר. הצעיר הזה הגן על כבוד אביו, ולכן הייתי חייב להתעלם מפליטת הפה הזאת.

אל לכהן המצווה לטפל באדם הנגוע, להסתכל רק על הנגע. עליו להסתכל פעם נוספת. הוא חייב להסתכל על האדם. רבי שמחה מאיר הכהן מדווינסק מסביר, שגם אם לנגע ישנם כל המאפיינים שהיו מביאים לקביעת הטומאה, קיימים גורמים נוספים, שחייבים לקחת בחשבון. כגון: אם האדם הוא חתן העומד להתחתן, לא צריכים להחליט על טומאה. הדבר היה הורס את החגיגות המתוכננות. אם קיימות נסיבות מקלות, קביעת התפשטות המחלה חייבת להידחות.

יתכן שהתורה אומרת לנו דבר נוסף. קל מאוד לבחון נגע, ולהחליט אותה לטומאה. אבל חייבים לבחון את האדם כולו. הכהן חייב לשאול את עצמו, איך תשפיע החלטתי על עתידו של האיש הזה? הוא חייב לקחת בחשבון את הנסיבות שגרמו לנגע. הוא חייב להסתכל שוב – פעם על הנגע – ופעם על האיש.

ישנם המסבירים את המימרה שבפרקי אבות "והָיוּ דָן כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּת", במובן של אל תסתכל על חלק מן האדם, אלא על האדם כולו – גם אם מאחורי הנגע מסתתרת מוטיבציה או נימוק כלשהו. הכהן יכול לבחון את הנגע, אבל לפני שהוא מחליט על טומאה, הוא חייב לבחון פעם נוספת. הוא חייב להסתכל מעבר לנגע. הוא חייב להסתכל על האיש...